

BIYOLOJİ DERSİ ORTAÖĞRETİM PROGRAMININ EĞİTİM DURUMLARI ÖĞESİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Mürşet Çakmak
Mardin Artuklu Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
mursetcakmak@artuklu.edu.tr

Prof. Dr. Hasan Gürbüz
Atatürk Üniversitesi
Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Bölümü
hgurbuz@atauni.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, 9-12. sınıf biyoloji dersi ortaöğretim programının eğitim durumları ögesine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışma, 2012 yılında, Diyarbakır'da çalışan 93 biyoloji öğretmenleri ile yürütülmüştür. Çalışma tarama modeli ile yapılmıştır. Veriler, eğitim durumları ögesi değerlendirme ölçeği ile toplanmıştır. Ölçek, 5'li likert tipte olup toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Anketin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.94'tür. Veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Verilerin yüzde ve frekans değerleri çıkartılmış, t-testi ve tek yönlü ANOVA istatistik teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, biyoloji programı eğitim durumları ögesi farklı sebeplerden dolayı istenilen düzeyde uygulanamadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin demografik özellikleri ile eğitim durumları ögesi görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Biyoloji öğretim programı, eğitim durumları ögesi, program değerlendirme.

TEACHERS' PERCEPTIONS RELATED TO THE EDUCATIONAL STATUS COMPONENT OF THE NEW SECONDARY BIOLOGY CURRICULUM

Abstract

The aim of this study is to determine teachers' perceptions related to the educational status component of the new secondary biology curriculum. The participants of the study were biology teachers (N=93) working in secondary schools in Diyarbakir, in 2012 years. Survey method was used in this study. The data of research were collected with Educational Status Item Rating Scale. The questionnaire was of 5-Likert scale type and comprised 27 items. Scale are reliability calculated as 0.94. The obtained data were evaluated by using SPSS-14. The data were analyzed by means of single-factor variance analysis and t-test technique with arithmetic mean, frequency, percentages. As a result, education status item of the new program wasn't implemented at the desired level for different reasons. In addition, significant differences haven't been found between the teachers' opinions about the educational status item and their demographic characteristics.

Key Words: Biology curriculum, educational status component, program evaluation.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında başta üretim ve hizmet alanları olmak üzere, toplumsal yaşamın hemen her alanında bilişim ve iletişim teknolojilerinin yoğun biçimde kullanılması ve buna dayalı olarak küreselleşme, bilgi toplumu, bireysel özgürlük, demokrasi, insan haklarına saygı, eşitlik vb. olgular eğitim sistemlerinden beklentileri de artırmıştır (Adıgüzel, 2009).

Diğer alanlarda olduğu gibi biyoloji ve ona bağlı bilim dallarındaki gelişmeler, insanlık tarihini pek çok açıdan değiştirebilecek bir konuma gelmiştir. Biyoloji ve teknolojik uygulamaları; insanların günlük hayatını, toplum ve çevreyi önemli ölçüde etkilemektedir. Bireyler, biyolojinin her geçen gün yaşamın anlaşılmasına sağladığı

katkıları fark etmektedir (MEB, 2011: 2). Bu durumun farkında olan gelişmiş ülkeler, biyoloji eğitiminin kalitesini arttırmak; mevcut fen programlarını sürekli olarak gözden geçirip ihtiyaç tespitlerini yaparak, geliştirdikleri yeni programların etkili bir şekilde yürütülebileceği imkânları okullara sağlamak için çalışmalar yapmaktadır (Kabadere, 2010: 1).

Ülkelerin eğitim sistemlerinin temelini eğitim programları oluşturur (Yüksel, 2003). Eğitim programı, öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir. Okulda ya da okul dışında, bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği ise öğretim programıdır (Demirel, 2003: 6). Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kesim genellikle, belli bir kategoriden oluşan ve bir kısmı okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır (Varış, 1996: 14).

Dinamik bir yapıya sahip olan eğitim programının kazanım, içerik, eğitim ve sınav durumları olmak üzere dört temel ögesi bulunmaktadır.. Program geliştirilirken öncelikle “Bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aranır. Bu sorunun yanıtı, programın hedeflerini (kazanımlarını) ortaya koymaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak için “Ne öğretilim?” sorusu programın içeriğinin oluşturulmasını sağlar. İçeriğin öğrenciye kazandırılması ise eğitim durumlarını oluşturur. Eğitim durumları, program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturmaktadır (Demirel, 2010: 151; Görgen, 2012: 12). Süreç, birtakım eylemler ve işlemler sonucunda ürün elde edilen zaman dilimi olarak tanımlanacak olursa öğrenme ürünlerini elde etmek üzere yapılan eylem ve işlemler öğrenme-öğretme süreci olarak ele alınabilir. Öğrenme-öğretme süreci tasarlanırken “Nasıl öğretilim?” sorusuna yanıt aranır. Öğretme-öğrenme süreci, hedeflenen kazanımların gerçekleştirilmesi için içeriğin en etkili biçimde öğretilmesi ile ilgili çalışmaları ifade eder. Öğrenciyi ve öğrenmeyi etkileme gücüne sahip tüm şartların uygun bileşenidir. Öğretim stratejisi, öğretim yöntemleri ve teknikleri, öğretim araç-gereçleri, ortam, zaman ve öğretici öğrenciyi etkileme gücüne sahip olduğu söylenebilir (Karacaoğlu, 2011). Programın son ögesi ise sınav durumlarıdır. Burada, “ Hedeflere ne kadar ulaşıldı?” sorusuna yanıt aranır. Belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, ulaşılan hedeflere ne düzeyde ulaşıldığı, hangi hedeflere ulaşmada sorunlar yaşandığı belirlenir. Böylelikle programın kalite kontrolü yapılmış olur (Çepni ve Çil, 2010) . Bir eğitim programının tam anlamıyla başarıya ulaşması için tüm hedeflerin öğrenciler tarafından kazanılması gerekir. Ancak hedeflere istenilen düzeyde ulaşılamayabilir. Hedeflere neden ulaşılamadığı konusunda değerlendirme yapmak gerekli ve hatta zorunludur. Hedeften sapmaların nedenlerinin araştırılması ve sonuçlara göre programda gerekli düzeltmelerin yapılması gerekir (Atıcı ve Midilli, 2011; Orbeyi ve Güven, 2008).

Ülkemizde, öğretim programları zaman içerisinde pek çok değişim geçirmiştir. Bu değişimlerin son halkası 2004 yılında uygulamaya konulan, içeriği, amaçları, vizyonu ve yaklaşımları bakımından yenilenen, ilköğretim 4-8. sınıflar Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programıdır. Bu öğretim programındaki bilgi, beceri, tutum, değer ve anlayışlara ilişkin kazanımlar ortaöğretim biyoloji, fizik, kimya dersleri için temel oluşturmaktadır. Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı değişikliği ve diğer derslerdeki program geliştirme çalışmalarına paralel olarak ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programlarının tamamı gözden geçirilmiş ve biyoloji dersi yeni öğretim programı hazırlanmıştır. Bu program, öğretmen rehberliğinde öğrenci merkezli etkinlikleri ön plana çıkaran; bireysel farklılıkları dikkate alan ama sosyal becerileri de göz ardı etmeyen; ürün kadar süreç odaklı bir değerlendirme anlayışını benimsemiş yapılandırmacı yöntem ile öğretime katkı sağlamayı hedeflemektedir (MEB,2011). Sonuç olarak 9-12. Sınıflar Biyoloji Dersi Öğretim Programı 2008-2011 yılları arasında uygulanmaya başlanmıştır.

Öğretim programlarının geliştirilmesi kadar öğretim programlarının uygulanması ve bu uygulamanın değerlendirilmesi de son derece önemlidir (Öztürk ve Demircioğlu, 2002). Öğretim programlarının uygulanmasındaki en önemli paydaşlardan birisi kuşkusuz öğretmenlerdir. Bu bakımdan öğretim programlarını hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında öğretmenlerin katkılarına almak gerektiği gibi aynı zamanda öğretim programlarının uygulanmasında sorunla karşılaşmamaları için yeterli eğitimden geçirmeleri gerekmektedir (Ercan,2011).

Programlar ile yapılan çalışmalara bakıldığında; öğretmenlerin sınıfta kendi öğretim programlarını uyguladıkları, öğretim programlarının değişmesine rağmen öğretmenlerin öğretim alışkanlıklarının değişmediği, programların

yüklü içerikleri ve zamanın kısıtlı olması nedeniyle fen öğretmenlerinin sınıflarında uygulama çalışmaları yapamadıklarını, kitaplardaki bilgileri geleneksel yöntemlerle öğrencilerine aktardıkları, yeni öğrenme ortamında sınıf yönetiminde ve kavramların oluşturulması aşamasında etkinlik seçiminde zorlandıkları, laboratuvarı ve araç-gereçleri kullanma konusunda kendilerini yetersiz gördükleri, sınavlar, ders kitaplarının yetersizliği, okulun laboratuvar, araç-gereç ve diğer fiziki koşullarının yetersizliği, laboratuvarı olmayan okulların varlığı programın uygulanmasını olumsuz etkilediği bildirilmiştir (Akçay, 2001; Atıcı ve Midilli, 2011; Aydoğdu, 2010; Ayyıldız, 2010; Bukova, Güzel ve Alkan, 2005; Gallagher, 2000; Gallagher ve Tobin, 1987; Gömleksiz ve Bulut, 2007; Kimpston, 1985; Kurt ve Yıldırım, 2010; Penick 1995; Savatyan, 2007; Sümer, 1990; Tobin, 1987; Öztürk, 2003; Öztaş ve Özay, 2004; Yaşar, 2012; Yeşilyurt ve Gül, 2008; Yurdakul, 2010). Çalışma verilerinde de anlaşıldığı gibi çağın gerektirdiği eğitim anlayışına ulaşabilmek için program geliştirme değerlendirme çalışmalarının yapılmasının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Öğretim programlarının uygulayıcılarından olan öğretmenlerin bu konuda görüş bildirmeleri ise son derece önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2008-2011 yılları arasında kademeli olarak tüm Türkiye’de uygulamaya konulan ortaöğretim 9-12. sınıf biyoloji dersi öğretim programı eğitim durumları ögesi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki problem durumlarına cevap aranmıştır:

1) Öğretmenlerin biyoloji dersi öğretim programı eğitim durumları ögesi ile ilgili görüşleri sıklık ve yüzde olarak nasıldır? 2) Öğretmenlerin biyoloji dersi öğretim programı eğitim durumları ögesi görüşleri ile mezun olunan fakülte, öğrenim durumu, kıdem, görev yapılan okul türü ile hizmet içi eğitime katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Diyarbakır ili merkez ilçelerinde ortaöğretim okullarında görev yapan 9-12. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu ortaöğretim okullarında görev yapan 9-12. sınıf biyoloji dersi veren öğretmenlerden oluşturmaktadır. Öğretmenlerin demografik özellikleri tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlere ait demografik özellikler

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim	52	55,9
	Fen- Edebiyat	41	44,1
Öğrenim Durumu	Lisans	76	81,7
	Lisansüstü	17	18,3
Kıdem	5 ve Daha Az	10	10,8
	6-10 Yıl	21	22,6
	11-15 Yıl	24	25,8
	16-20 Yıl	30	32,3
	21 ve Daha Fazla	8	8,6
Görev Yapılan Okul Türü	Fen Lisesi	5	5,4
	Anadolu Lisesi	20	21,5
	Genel Lise	54	58,1
Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumu	Meslek Lisesi	14	15,1
	Katıldım	37	39,8
	Katılmadım	56	60,2

Tablo 1'den de görüleceği gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %55,9'u eğitim fakültesi mezunu iken %44,1'i ise fen-edebiyat fakültesi mezunudur. Öğretmenlerin %81,7'si lisans mezunu iken %19,3'ü ise lisansüstü mezunudur. Araştırmada 5 ve daha az kıdem süresine sahip öğretmenlerin oranı %10,8, 6-10 yıl arası hizmete sahip olanlar %22,6, 11-15 yıl arası %25,8, 16-20 yıl arası % 32,3 ve 21 yıl ve daha fazla hizmete sahip olanların oranı ise %8,6 olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %5,4'ü Fen lisesinde, %21,5'i Anadolu lisesinde görev yapmakta iken, %58,1'i genel lisede ve %15,1'i ise meslek lisesinde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %39,8'i hizmet içi eğitime katılmış iken %60,2'si ise katılmamıştır.

Veri Toplama Aracı Ve Geliştirilmesi

İlgili literatür incelenerek veri toplama aracı olarak anket hazırlanmıştır. Ankette, kişisel bilgi soruları ve kapalı uçlu (5'li likert tipi derecelendirilmiş) sorular bulunmaktadır. Bu derecelendirmeler; "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kısmen katılıyorum", "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" şeklindedir. Hazırlanan taslak anketin kapsam geçerliğini belirlemek amacı ile uzman (biyoloji öğretmenleri, eğitim bilimleri ve alan eğitimi uzmanları görüşüne başvurulmuştur. Anketin geçerlik sürecinden sonra güvenilirlik analizine geçilmiştir. Araştırmanın başında 29 madde olarak hazırlanmış Eğitim Durumları Ögesi Değerlendirme Anketi pilot çalışma için toplam 48 biyoloji öğretmenine uygulanmıştır. 29 madde ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda anketin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur.

Aynı yapıyı, kavramı ölçmeye yönelik ölçme araçlarından elde edilen test puanlarının geçerlik ve güvenilirlik analizinden sonra araçta yer alan maddelerin özelliklerinin de betimlenmesi gerekir. Madde özelliklerini incelemeye yönelik analizlere madde analizi denilmektedir. Madde analizinde kullanılan yöntemlerden birisi de madde-toplam korelasyonudur. Bu yöntem, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam korelasyonun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini gösterir ve testin iç tutarlığının yüksek olduğunu gösterir. Genel olarak, madde-toplam korelasyonu 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, 0,20-0,30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, .20'den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2010: 171). Ankette uygulanan madde-toplam korelasyon analizinde maddelerin -0,237 ve 0,740 arasında değer aldıkları görülmüştür. 1 madde negatif değer ve 1 maddenin de 0,20' den az değer aldığından anketten çıkartılmış ve 27 madde ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda anketin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının 0,94 olduğu görülmüştür. 0,70 ve üzerindeki değerlerin güvenilir olduğu kabul görmektedir (Büyüköztürk, 2010, s.171). Ayrıca ankette kalan 27 maddenin madde-toplam korelasyonun 0,30'dan büyük olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistik Teknikler

Araştırmada elde edilen veriler SPSS-14 Paket Programında analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin demografik özellikleri ile Eğitim Durumları Ögesi Değerlendirme Anketi verilerinin analizleri için frekans (f) ve yüzde (%) değerleri incelenmiştir. Öğretmenlerin demografik özellikleri ile Eğitim Durumları Ögesi Değerlendirme Anketi'ne verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Gruplar arası anlamlılık düzeyi p=0,05 olarak alınmıştır.

Anket Maddelerinin Değerlendirilmesinde Göz Önünde Bulundurulmuş Sınırlılıklar

1.00 - 1.49 = Hiç Katılmıyorum, 1.50 - 2.49 = Katılmıyorum, 2.50 - 3.49= Kısmen Katılıyorum, 3.50 - 4.49 = Katılıyorum ve 4.50 - 5.00= Tamamen Katılıyorum şeklindedir.

BULGULAR

a) Araştırmadan Elde Edilen Betimsel Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin eğitim durumları ögesine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzde değerlerinin analizleri verilmiştir.

Aşağıda Tablo 2'de yer alan maddelerden en çok ve birbirine yakın olanlara yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Eğitim Durumları Ögesine İlişkin Görüşlerinin Frekans Ve Yüzde Dağılımları

Eğitim Durumları Ögesi	Tamamen Katılıyorrum		Katılıyorrum		Kısmen Katılıyorrum		Katılmıyorrum		Hiç Katılmıyorrum		Ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Etkinlikler kazanımlar ile tutarlıdır.	8	8,6	41	44,1	38	40,9	4	4,3	2	2,2	3,52
2.Etkinlikler içerik ile tutarlıdır.	7	7,5	42	45,2	41	44,1	1	1,1	2	2,2	3,54
3.Etkinlikler açık, net ve anlaşılır bir şekilde belirlenmiştir.	4	4,3	37	39,8	36	38,7	13	14,0	3	3,2	3,27
4.Etkinlikler, belirtilen ders saati içinde ve süresinde uygulanabilir niteliktedir.	2	2,2	16	17,2	27	29,0	32	34,4	16	17,2	2,52
5.Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun niteliktedir.	5	5,4	24	25,8	39	41,9	22	23,7	3	3,2	3,06
6.Etkinlikler, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için teknolojiyi kullanmaya yönlendirmektedir.	3	3,2	24	25,8	45	48,4	20	21,5	1	1,1	3,08
7.Etkinlikler, öğrenciler arası iletişim ve etkileşimi sağlayacak niteliktedir.	5	5,4	25	26,9	45	48,4	16	17,2	2	2,2	3,16
8.Etkinlikler öğrenci ilgisini çekebilir niteliktedir.	6	6,5	23	24,7	47	50,5	14	15,1	3	3,2	3,16
9.Etkinlikler derste materyal kullanımına ağırlık vermektedir.	6	6,5	28	30,1	42	45,2	14	15,1	3	3,2	3,21
10.Etkinlikler bireysel farklılıkları gözetecek niteliktedir.	3	3,2	23	24,7	38	40,9	24	25,8	5	5,4	2,94
11.Biyoloji (fen) laboratuvarındaki araç-gereçler, deney düzeneklerinin kurulabilmesi için yeterlidir.	2	2,2	13	14,0	11	11,8	34	36,6	33	35,5	2,10
12.Yeni program, ortaöğretimde laboratuvar derslerinde kullanılabilecek kimyasal madde ve özelliklerini dikkate alacak şekilde hazırlanmıştır.	2	2,2	15	16,1	42	45,2	24	25,8	10	10,8	2,73
13.Programda yer verilen deney düzenekleri kolay hazırlanır niteliktedir.	2	2,2	18	19,4	33	35,5	37	39,8	3	3,2	2,77
14.Yeni Biyoloji programı derslerin laboratuvarda işlenebilmesine imkân sağlamaktadır.	5	5,4	21	22,6	34	36,6	26	28,0	7	7,5	2,90
15.Yeni programda laboratuvar güvenliği ön planda tutulmuştur.	6	6,5	21	22,6	36	38,7	28	30,1	2	2,2	3,01

16. Programda sınıf veya programlanmış arazi etkinlikleri için güvenlik ön planda tutulmuştur.	3	3,2	17	18,3	41	44,1	29	32,2	3	3,2	2,87
17. Yeni Programda okulların laboratuvarlarındaki fiziki donanımları dikkate alınmıştır.	1	1,1	15	16,1	24	25,8	30	32,3	23	24,7	2,36
18. Programda konuları pekiştirecek yeterince deney çalışması mevcuttur.	4	4,3	20	21,5	41	44,1	26	28,0	2	2,2	2,97
19. Etkinlikler öğrencilerin laboratuvar çalışmalarına aktif olarak katılmalarına olanak sağlamaktadır.	6	6,5	22	23,7	36	38,7	22	23,7	7	7,5	2,97
20. Programdaki teorik bilgiler, laboratuvar çalışmasıyla birleştirilebilir ve daha anlaşılır niteliktedir.	4	4,3	25	26,9	39	41,9	21	22,6	4	4,3	3,04
21. Programda önerilen öğretim yöntem ve teknikleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.	3	3,2	21	22,6	40	43,0	21	22,6	8	8,6	2,89
22. Konuların işleyişinde belirlenen öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir	2	2,2	20	21,5	52	55,9	18	19,4	1	1,1	3,04
23. Programda önerilen öğretim yöntem ve teknikler öğrencilerin gelişim düzeyine uygundur.	6	6,5	22	23,7	43	46,2	19	20,4	3	3,2	3,09
24. Etkinlikler biyoloji dersini eğlenceli ve zevkli hale getirir niteliktedir.	6	6,5	23	24,7	43	46,2	18	19,4	3	3,2	3,11
25. Programda alternatif eğitim durumlarına yer verilmiştir.	3	3,2	24	25,8	37	39,8	29	31,2	0	0,0	3,01
26. Araştırma, ödev, proje konuları uygulanabilir niteliktedir.	2	2,2	23	24,7	38	40,9	27	29,0	3	3,2	2,93
27. Yeni programdaki arazi etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir.	2	2,2	12	12,9	39	41,9	32	34,4	8	8,6	2,65

Eğitim durumları ögesi değerlendirme anketi verilerine göre öğretmenler;

- 1."Etkinlikler kazanımlar ile tutarlıdır" maddesine % 44,1'i "katılıyorum" ve % 40,9'u "kısmen katılıyorum", X=3,52 ortalama,
- 2."Etkinlikler içerik ile tutarlıdır" maddesine % 45,2'si "katılıyorum" ve % 44,1'i "kısmen katılıyorum", X=3,54 ortalama,
- 3."Etkinlikler açık, net ve anlaşılır bir şekilde belirlenmiştir" maddesine % 39,8'i "katılıyorum" ve % 38,7'si "kısmen katılıyorum", X=3,27 ortalama,
- 4."Etkinlikler, belirtilen ders saati içinde ve süresinde uygulanabilir niteliktedir" maddesine % 17,2'si "katılıyorum" ve % 29,0'ı "kısmen katılıyorum" iken 34,4'ü "katılmıyorum" ve iken %17,2'si "hiç katılmıyorum", X=2,52 ortalama,
- 5."Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun niteliktedir" maddesine % 41,9'u "kısmen katılıyorum" oranında katılmış iken % 25,8'i "katılıyorum" ve %27,7'si "katılmıyorum", X=3,08 ortalama,
- 6."Etkinlikler, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için teknolojiyi kullanmaya yönlendirmektedir" maddesine % 48,4'ü "kısmen katılıyorum" oranında katılmış iken % 25,8'i "katılıyorum" ve %21,5'i "katılmıyorum", X=3,06 ortalama,

- 7."Etkinlikler, öğrenciler arası iletişim ve etkileşimi sağlayacak niteliktedir" maddesine % 48,4'ü "kısmen katılıyorum" oranında katılmış iken % 26,9'u "katılıyorum", $X=3,16$ ortalama,
- 8."Etkinlikler öğrenci ilgisini çekebilir niteliktedir" maddesine % 50,5'i "kısmen katılıyorum" oranında katılmış iken % 24,7'si "katılıyorum", $X=3,16$ ortalama,
- 9."Etkinlikler derste materyal kullanımına ağırlık vermektedir" maddesine % 45,5'i "kısmen katılıyorum" oranında katılmış iken % 24,7'si "katılıyorum" ve %25,8'i "katılmıyorum", $X=3,21$ ortalama,
- 10."Etkinlikler bireysel farklılıkları gözetecek niteliktedir" maddesine % 40,9'u "kısmen katılıyorum" oranında katılır iken %27,7'si "katılıyorum" ve % 25,8'i "katılmıyorum", $X=2,94$ ortalama,
- 11."Biyoloji (fen) laboratuvarındaki araç-gereçler, deney düzeneklerinin kurulabilmesi için yeterlidir" maddesine % 36,6'sı "katılmıyorum" oranında katılır iken %35,5'i "hiç katılmıyorum", $X=2,10$ ortalama,
- 12."Yeni program, ortaöğretimde laboratuvar derslerinde kullanılabilir kimyasal madde ve özelliklerini dikkate alacak şekilde hazırlanmıştır" maddesine % 45,2'si "kısmen katılıyorum" oranında katılır iken %25,8'i "katılmıyorum", $X=2,73$ ortalama,
- 13."Programda yer verilen deney düzenekleri kolay hazırlanır niteliktedir" maddesine % 39,8'i "katılmıyorum" oranında katılır iken %35,5'i "kısmen katılıyorum", $X=2,77$ ortalama,
- 14."Yeni Biyoloji programı derslerin laboratuvarda işlenebilmesine imkân sağlamaktadır" maddesine % 36,6'sı (N=34) "kısmen katılıyorum" oranında katılır iken %22,6'sı "katılıyorum" ve % 28,0'ı "katılmıyorum", $X=2,90$ ortalama,
- 15."Yeni programda laboratuvar güvenliği ön planda tutulmuştur" maddesine % 38,7'si "kısmen katılıyorum" oranında katılır iken %22,6'sı "katılıyorum" ve % 30,1'i "katılmıyorum", $X=3,01$ ortalama,
- 16."Programda sınıf veya programlanmış arazi etkinlikleri için güvenlik ön planda tutulmuştur" maddesine % 44,1'i "kısmen katılıyorum" oranında katılır iken %18,3'ü "katılıyorum" ve % 32,2'si "katılmıyorum", $X=2,36$ ortalama,
- 17."Yeni Programda okulların laboratuvarlarındaki fiziki donanımları dikkate alınmıştır" maddesine % 25,8'i "kısmen katılıyorum" ve 16,1'i "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 32,3'ü "katılmıyorum" ve 27,7'si "hiç katılmıyorum", $X=2,87$ ortalama,
- 18."Programda konuları pekiştirecek yeterince deney çalışması mevcuttur" maddesine % 44,1'i (N=41) "kısmen katılıyorum" ve 21,5'i "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 28,0'ı "katılmıyorum", $X=2,97$ ortalama,
- 19."Etkinlikler öğrencilerin laboratuvar çalışmalarına aktif olarak katılmalarına olanak sağlamaktadır" maddesine % 38,7'si "kısmen katılıyorum" ve 23,7'si "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 23,7'si "katılmıyorum", $X=2,97$ ortalama,
- 20."Programdaki teorik bilgiler, laboratuvar çalışmasıyla birleştirilebilir ve daha anlaşılır niteliktedir" maddesine % 41,9'u (N=39) "kısmen katılıyorum" ve 26,9'u (N=25) "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 22,6'sı (N=21) "katılmıyorum", $X=3,04$ ortalama,
- 21."Programda önerilen öğretim yöntem ve teknikleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir" maddesine % 43,0'ı "kısmen katılıyorum" ve 22,6'sı "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 22,6'sı (N=21) "katılmıyorum", $X=2,89$ ortalama,
- 22."Konuların işleyişinde belirlenen öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir" maddesine % 55,9'u "kısmen katılıyorum" ve 21,5'i "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 19,4'ü "katılmıyorum", $X=3,04$ ortalama,
- 23."Programda önerilen öğretim yöntem ve teknikler öğrencilerin gelişim düzeyine uygundur" maddesine % 46,2'si "kısmen katılıyorum" ve 23,7'si "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 20,4'ü "katılmıyorum", $X=3,09$ ortalama,
- 24."Etkinlikler biyoloji dersini eğlenceli ve zevkli hale getirir niteliktedir" maddesine % 46,2'si (N=43) "kısmen katılıyorum" ve 24,7'si "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 19,4'ü "katılmıyorum", $X=3,11$ ortalama,
- 25."Programda alternatif eğitim durumlarına yer verilmiştir" maddesine % 39,8'i "kısmen katılıyorum" ve 25,8'i "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 31,2'si "katılmıyorum", $X=3,01$ ortalama,
- 26."Araştırma, ödev, proje konuları uygulanabilir niteliktedir" maddesine % 40,9'u "kısmen katılıyorum" ve 24,7'si "katılıyorum" oranlarında katılır iken % 29,0'ı "katılmıyorum", $X=2,93$ ortalama,
27. "Yeni programdaki arazi etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir" maddesine % 41,9'u "kısmen katılıyorum" iken % 34,4'ü "katılmıyorum", $X=2,65$ ortalama ile katıldığı bulunmuştur.

b) Araştırmadan Elde Edilen Kestirimsel Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin eğitim durumları ögesine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, hizmet içi eğitime katılma durumu, çalıştıkları okul türü ve mesleki kıdemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı konusundaki bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3: Öğrenim Durumuna Göre Öğretmenlerin Eğitim Durumları Ögesine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Öğrenim durumu	N	X	Ss	Sd	t	p
Eğitim durumları ögesi	Lisans	76	2,93	0,60	91	-1,01	0,31
	Lisansüstü	17	3,09	0,42			

Tablo 3 incelendiğinde eğitim durumları ögesine yönelik öğrenim durumu lisansüstü olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($X=3,09$) öğrenim durumu lisans olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından ($X=2,93$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Görüşler arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(91)=-1,01$; $p>0,05$).

Tablo 4: Mezun Olunan Fakülteye Göre Öğretmenlerin Eğitim Durumları Ögesine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Mezun olunan fakülte	N	X	Ss	Sd	t	p
Eğitim durumları ögesi	Eğitim	52	2,89	0,57	91	-1,22	0,22
	Fen-edebiyat	41	3,04	0,56			

Tablo 4 incelendiğinde eğitim durumları ögesine yönelik fen-edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($X=3,04$) eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından ($X=2,89$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(91)=-1,22$; $p>0,05$).

Tablo 5: Program Tanıtımı Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumuna Göre Öğretmenlerin Eğitim Durumları Ögesine İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Program tanıtım hizmet içi eğitime	N	X	Ss	Sd	t	p
Eğitim durumları ögesi	Katıldım	37	3,00	0,61	91	-0,56	0,57
	Katılmadım	56	2,93	0,54			

Tablo 5 incelendiğinde eğitim durumları ögesine yönelik program tanıtımı hizmet içi eğitim katılmış olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($X=3,00$) katılmamış olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından ($X=2,93$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(91)=-0,56$; $p>0,05$).

Tablo 6: Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Eğitim Durumları Öğesine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Okul türü	N	X	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	Sd	F	p
Eğitim durumları öğesi	Fen	5	3,48	0,52	Gruplar arası	1,714	0,571	3	1,77	0,15
	Anadolu	20	3,01	0,47						
	Genel	54	2,89	0,61	Grup içi	28,653	0,322	89		
	Meslek	14	2,97	0,47						
	Toplam	93	2,96	0,57						

Tablo 6 incelendiğinde Fen Lisesi'nde görev yapan biyoloji öğretmenlerinin eğitim durumları öğesine ilişkin puanlarının aritmetik ortalamasının en yüksek ($X=3,48$) olduğu söylenebilir. Puanlarının aritmetik ortalaması sırası ile Anadolu Lisesi ($X=3,01$), Meslek Lisesi ($X=2,97$) ve Genel Liseler ($X=2,89$) takip etmektedir. Ancak puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F(3,92)=1,77$; $p>0,05$).

Tablo 7: Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin Eğitim Durumları Öğesine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Mesleki kıdem	N	X	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	Sd	F	p
Eğitim durumları öğesi	5 ve daha az	10	2,84	0,57	Gruplar arası	0,675	0,169	4	0,50	0,73
	6-10 yıl	21	2,88	0,49						
	11-15 yıl	24	3,07	0,58	Grup içi	29,691	0,337	88		
	16-20 yıl	30	2,94	0,62						
21 ve daha fazla	8	3,07	0,58							
	Toplam	93	2,96	0,57		30,366		92		

Tablo 7 incelendiğinde 5 ve 5 yıldan daha az görev yapan biyoloji öğretmenlerinin eğitim durumları öğesine ilişkin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $X=2,84$, 6-10 yıl çalışmış olan öğretmenlerin puan ortalamasının $X=2,88$, 11-15 yıl çalışmış olan öğretmenlerin $X=3,07$, 16-20 yıl çalışmış olan öğretmenlerin $X=2,94$ ve 21 yıl ile daha fazla çalışmış öğretmenlerin $X=3,07$ olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenlerin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F(4,92)=0,50$; $p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen betimsel bulgulara göre öğretmenlerin genel olarak her madde için görüşlerinin "katılıyorum", "kısmen katılıyorum" ve "katılmıyorum" derecelerinde yoğunlaştığı bulunmuştur.

Etkinliklerin kazanım ve içerikle tutarlığı, netlikleri, öğrenci seviyesine uygunluğu, öğrenciler arası iletişim ve etkileşimi arttırma ve ilgisini çekebilme, araştırma, ödev, proje konularının uygulanabilirliği hakkındaki maddelere genel olarak "katılıyorum" ve "kısmen katılıyorum" düzeyinde katılımın olduğu görülmüştür. Oysa biyoloji dersi yeni öğretim programı öğrencilerin bireysel farklılıkları ön planda tutacak özellikte hazırlanmıştır. Bu özellikten hareketle öğretmenler ders sürecinde etkinlikleri kendi öğrencilerinin seviyelerine uygun belirli yöntem ve tekniklerle işlenmesi önemlidir.

Etkinliklerin belirtilen ders süresi içinde işlenebilirliği ve arazi etkinliklerinin uygulanabilirliği gibi maddelere "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" düzeyinde görüş bildirildiği fark edilmiştir. Gerek programdan gerekse de sınıf atmosferi, okulun sahip olduğu imkânların ve öğretmenlerin programı uygulama konusundaki bilgi ve

tecrübelerinden dolayı böyle bir sonucun çıktığı düşünülmektedir. Etkinlikleri hazırlama, tanıtma ve yürütme evreleri uzun olabilir. Belirtilen ders saati içerisinde bu sürece ilave olarak konuların yetiştirilmesi ve sınıf hâkimiyeti gibi nedenlerden dolayı etkinlikler atlatılabilir veya tamamlanamayabilir. Bu tür sorunlarla karşılaşmamak için etkinliklerin önceden belirli oranlarda temin edilerek hazırlanması önem taşımaktadır.

Programda arazi etkinliklerinin yapılabilmesine de yer verilmiştir. Örneğin 12. sınıf biyoloji programında dönemin başında verilmesi önerilen adı: Hayvan Davranışlarının Gözlemlenmesi, etkinlik no=14'de: *Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplar gözlemleyebilecekleri evcil olmayan bir hayvan (böcek, örümcek, güvercin, serçe, ördek, sincap, fare, salyangoz, balık vb.) ve gözlem için uygun araç gereci (kayıt defteri, fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı vb.) seçer. Seçilen hayvan düzenli aralıklarla gözlemlenir. Bazı davranışlar için güneş doğarken, güneş batarken ve battıktan sonra en iyi gözlem zamanlarıdır (Gözlem yapılırken seçilen hayvanın aynı tür ve başka türlerle ilişkileri; güneşli, yağmurlu ve rüzgârlı zamanlardaki davranışları, beslenmeleri, üremeleri, yavru bakımları, insanlarla ilişkileri vb. ne dikkat edilmelidir). Gözlem sonuçları kaydedilir. Her grup çalışmasını poster olarak hazırlar ve sınıfa sunar. Gerek okulun, gerekse öğretmen ve öğrencilerin sahip oldukları imkânların bu etkinliği yapılabilirliğini zorlaştırdığını düşünülmektedir. Nitekim öğretmenler de bu yönde görüş bildirmiştir.*

Laboratuvarların fiziksel özelliklerinin, deney araç-gereç ve kimyasalların dikkate alınmış olması, deney düzeneklerin kolay hazırlanması, öğrencileri laboratuvar çalışmalarına çekmede, teorik bilgilerin laboratuvar pratiğe dönüştürülmesinde, güvenirliliğin ön planda tutulması gibi maddelerde "kısmen katılıyorum", "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" düzeyinde görüş bildirildiği bulunmuştur. 9-12. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programında, öğrencinin dersi öğretmeninden aktarım yoluyla değil de etkinliklerle, laboratuvar çalışmalarıyla ilk elden kendi somut yaşantıları yoluyla kazanması hedeflenmiştir. Bundan dolayı laboratuvar çalışma ve etkinlikleri ile laboratuvar güvenliğini ön plana çıkarmakla birlikte öğrencilerin sınıfta ve programlanmış arazi etkinliklerinde de güvenliğin önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Oysa yapılan bu çalışmada öğretmenlere laboratuvar konusunda yöneltilen maddelere olumlu görüş bildirmediikleri bulunmuştur.

Programda önerilen öğretim yöntem ve teknikleri sınıf ortamında uygulanabilirliği ve ilgili açıklamaların yeterliliği, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygunluğu, alternatif eğitim durumlarına yer verilmesi gibi maddelerde de "kısmen katılıyorum" ve "katılmıyorum" düzeylerinde katılımın olduğu bulunmuştur. Oysa öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarını (proje, drama vb.) ve öğretmen rehberliğini ön plana çıkarmakta olan biyoloji dersi yeni öğretim programında, yapılandırmacı yaklaşım benimsemekle birlikte program uygulanırken öğretmen ve öğrenci merkezli yöntem, teknik ve stratejiler, konunun durumuna bağlı olarak kullanılabilirliği belirtilmiştir.

Araştırmadan elde edilen kestirimsel bulgulara göre; Öğrenim durumu lisansüstü olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması, öğrenim durumu lisans olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından daha yüksektir. Burada öğrenim düzeyinin yükselmesi ile edinilen bilgi, tutum, beceri ve deneyimlerin programı uygulamada az dahi olsa rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bulgu, Ayyıldız'ın (2010) biyoloji öğretmenleri ile yaptığı çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırmadaki şaşırtıcı sonucun fen-edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamasının eğitim fakültesinden mezun olan öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamasından biraz daha fazla olmasıdır. Öğretmen yetiştirmeye yönelik olan eğitim fakültesi mezunlarının böyle bir sonucu vermesi ise düşündürücüdür. Ama yine de eğitim durumları ögesi ile ilgili olarak öğretmen görüşlerinin benzerlik taşıdığı söylenebilir. Yani, biyoloji öğretmenlerinin hangi fakülteden mezun olduğu, eğitim durumları ögesi ile ilgili görüşlerini farklılaştırmadığı anlaşılmakta ve eğitim durumlarını çok yeterli bulmadıkları düşünülmektedir. Eldeki veriler ile bu sonucun açıklanmasının mümkün görülmemesi ile beraber yapılan çalışmalarla benzerlik gösterdiği bulunmuştur (Akçay, 2001; Ayyıldız, 2010; Çelik, 2009; Köseoğlu ve Soran, 2006).

Program tanıtımı hizmet içi eğitime katılmış olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması, katılmamış olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından daha yüksektir. Açıkça görülüyor ki hizmet içi eğitimi almış olan öğretmenlerin program hakkında edindikleri bilgi birikimi ile programı uygulamadaki başarıları biraz daha fazladır. Ayyıldız (2010) yılında yaptığı çalışma ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Gönen ve Kocakaya (2006), Gültekin ve Çubukçu (2008) yaptıkları çalışmada "Hizmet içi kursların gerekliliği" konusunda öğretmenlerin hem

fikir oldukları bildirilmiştir. Önen ve diğerleri (2009), Köseoğlu ve Soran (2006) çalışmalarında hizmet içi eğitimden sonra öğretmenlerin araç-gereç kullanma, öğretim yöntem-tekniklerine ve yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin bilgilerinde bir miktar artışın olduğu ancak bu seminerlerin alanında uzman kişilerce verilmediği, daha önce bakanlığın düzenlediği program tanıtımı seminerine katılan ve yine öğretmen olan kişilerce gerçekleştirildiği, kısa bir süre ile sınırlandırıldığı ve seminere katılan öğretmenlere programla ilgili doyurucu bilgilendirmenin yapılmadığı saptanmıştır. Kanlı ve Yağbasan'ın (2001) çalışmasının sonucunda öğretmenlerin okullarına döndüklerinde, yeni bilgi ve becerileri uygulamaya geçireme sıkıntıları yaşadıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü açısından eğitim durumları ögesine ilişkin görüşleri sırası ile en yüksek Fen Lisesi olmakla birlikte, Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi ve Genel Liseler şeklinde sıralanmaktadır. Fen ve Anadolu liselerinin sahip olduğu eğitim-öğretim olanaklarının farklı oluşu, öğrencilerin sınavlarla alınıyor olması ve dolayısıyla alınan öğrencilerin belirli bir başarı ile bu okullara yerleştirilmelerinden programın eğitim durumlarının uygulanmasını daha da kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Akçay'ın(2001) biyoloji öğretmenleri ile yaptığı çalışmanın verileri bu çalışmadaki sonuç ile benzerlik göstermektedir.

Mesleki kıdemleri 5 ve 5 yıldan daha az olan biyoloji öğretmenlerinin eğitim durumları ögesine ilişkin toplam puanlarının aritmetik ortalaması en düşük iken sonraki yıllarda kıdem artması ile belirli bir oranda artış gösterdiği ve sonra da durduğu görülmektedir. Bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir (Akçay, 2001; Ayyıldız, 2010; Çelik, 2009). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin programı uygulama konusunda zamanla deneyim kazandıkları düşünülmektedir. Ancak mesleki deneyimin artması programın çok daha iyi uygulanacağı anlamına da gelmemelidir. Zira öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin programın uygulanmasına engel olabileceği düşünülebilir. Fakat aynı evren ve benzer örneklem ile Acun'un (2010) yaptığı çalışma sonucuna göre biyoloji öğretmenleri Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma ve Kişisel Başarısızlık boyutlarındaki tükenmişliği "az düzeyde" yaşadığını bildirmiştir. Ancak okulda biyoloji laboratuvarları yetersiz diyen grupta "Duygusal Tükenme" puanlarının daha yüksek olduğu da bulunmuştur. Açıkça görülüyor ki eğitim durumlarını kısıtlayan, engelleyen ve zorlaştıran etkenlere bağlı olarak öğretmenlerde duygusal tükenmenin olduğu anlaşılmaktadır.

ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmada hem betimsel hem de kestirimsel veriler incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumları ögesine genel olarak "kısmen katılıyorum" ve "katılmıyorum" düzeyinde görüş bildirmiş oldukları görülmektedir. Sonuç olarak, genellikle eğitim durumları ögesinin farklı nedenlerden dolayı istenilen düzeyde amaca hizmet etmediği anlaşılmaktadır.

Biyoloji derslerinin istenilen düzeyde işlenebilmesi ve verimin alınabilmesi için okulların gerekli fiziksel, kimyasal, araç-gereç gibi ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.

Biyoloji öğretim programında yer alan etkinliklerin yapılabirlikleri/ uygulanabilirlikleri kontrol edilmeli. Programa işlerlik kazandırmayan etkinlikler değiştirilmelidir.

Uygulamaya yönelik çalışmaların arttırılması için biyoloji ders saatlerinin de arttırılması gerekmektedir.

Biyoloji öğretmenleri lisansüstü eğitim yapmaya teşvik edilmelidir.

Biyoloji öğretim programının alanında uzmanlaşmış kişilerden tarafından daha ayrıntılı tanıtıldığı seminerler düzenlenmeli, hizmet içi eğitim faaliyetleri arttırılmalı ve öğretmen katılımı sağlanmalıdır. Böylece biyoloji öğretmenleri programı yakından tanıma fırsatı bulur ve özellikle öğretim, yöntem ve teknikleri etkili ve verimli bir şekilde kullanacakları düşünülmektedir.

Not 1: Bu çalışma, Prof. Dr. Hasan GÜRBÜZ danışmanlığında Mürşet ÇAKMAK tarafından Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan doktora tezinin bir bölümünden alınarak hazırlanmıştır.

Not 2 : Bu çalışma 07-09 Kasım 2013 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "2nd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS' "de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Adigüzel, A. (2009). Yenilenen ilköğretim programının uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 77- 94.
- Atıcı, T. ve Midilli, Ü.Y. (2011). 9. Sınıf yeni biyoloji öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, 2nd International Conference On New Trends In Education And Their Implications Proceedings Books (ss. 448-456).
- Aydoğdu, E. (2010). Ortaöğretim 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Trabzon ili örneği).Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ayyıldız, Z. (2010). Yeni lise biyoloji öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Akçay, A. (2001). 1998 Lise 2 Biyoloji programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Acun, M. (2010). Bazı değişkenlere göre biyoloji öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Bukova, G, E. ve Alkan, H. (2005). Yeniden Yapılandırılan ilköğretim programı pilot uygulamasının değerlendirilmesi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 385–420.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (12.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çepni, S. ve Çil, E. (2010). *Fen ve teknoloji programı: ilköğretim 1. ve 2. kademe öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, O. (2009). Ortaöğretim düzeyinde biyoteknoloji öğretiminin etkililiğinin değerlendirilmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversite, Konya.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (12.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ercan, O. (2011). Kimya dersi yeni öğretim programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(4), 193-209.
- Görgeç, İ. (2012). Program geliştirmede temel kavramlar, H. Şeker (Ed.), *program geliştirme kavramlar yaklaşımlar*,(ss.12), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gönen, S. ve Kocakaya, S. (2006). Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 37-44.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 185-201.
- Gallagher, J, J. (2000). Teaching for understanding and application of science knowledge. *School Science And Mathematics*, 100 (9), 310-319.
- Gallagher, J.J. & Tobin, K. (1987). Teacher management and student engagement in high school science. *Science Education*. 71(4), 535-555.

Gömleksiz, M. ve Bulut, İ. (2007). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 76–88.

Kurt, S. ve Yıldırım, N. (2010). Ortaöğretim 9.sınıf kimya dersi öğretim programının uygulanması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri ve önerileri. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 91-104.

Karacaoğlu, Ö, C. (2011). *Online eğitimde program geliştirme*, Ankara: İhtiyaç Yayıncılık.

Kimpston, R.D. (1985). Curriculum Fidelity and the implementation tasks employed by teachers: a research study. *Journal Of Curriculum Studies*, 17 (2), 185-195.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri(14.baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.

Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biyoloji öğretmenlerinin araç-gereç kullanımına yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 159-165.

Kanlı, U. ve Yağbasan, R. (2001). Fizik öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi eğitim yaz kursları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,21(3), 39-46.

Kabadere, T. (2010). Lise biyoloji öğretim programlarının cumhuriyetten günümüze değişimini etkileyen unsurlar ve analizleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

MEB, 2011. Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı, Ankara.

Penick, J.E. (1995). New Goals For Biology Education. *Bioscience*, 45(6), 52-58.

Savatçıyan, S. (2007). Yeni lise I (2005) biyoloji dersi öğretim programının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Sümer, E. (1990). Ortaöğretimde biyoloji programlarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tobin, K. (1987). Forces which shape the implemented curriculum in high school science and mathematics. *Teaching And Teacher Education*. 3 (4), 287-298.

Orbeyi, S. ve Güven, B. (2008). Yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programı'nın değerlendirme ögesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*,4 (1),133-147.

Önen, F., Mertoğlu, H., Saka, M. ve Gürdal, A. 2009. Hizmet içi eğitimin öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgilerine etkisi: ÖPYEP örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 9-23.

Öztürk, E. 2003. Lise biyoloji öğretim programının uygulama sürecinin belli faktörlere göre değerlendirilmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Öztürk, E, ve Demircioğlu, H. (2002). Lise Biyoloji Öğretim Programı Uygulamasında Öğretmen Rolü, V. Ulusal Fen Bilimleri Ve Matematik Eğitimi Kongresi Özetler Kitapçığı (s.26). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Öztaş, H. ve Özay, E. (2004). Biyoloji öğretmenlerinin biyoloji öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Erzurum örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 69-76

Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme. Kuram ve teknikler*. Ankara: Alkım Yayıncılık

Yaşar, M, D. (2012). 9. sınıf kimya öğretim programındaki yapılandırmacılığa dayalı öğelerin öğretmenler tarafından algılanışı ve uygulamasına yönelik bir inceleme: Erzurum örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Yeşilyurt, S ve Gül, Ş. (2008). Ortaöğretimde daha etkili bir biyoloji öğretimi için öğretmen ve öğrenci beklentileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 145-16.

Yurdakul, D. (2010). Etkili biyoloji öğretimi için öğrenci ve öğretmen görüş ve beklentileri. Yayımlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yüksel, S.(2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları ve sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*,159.